

1.12.2022

SUPO 987/01.04.01.00/2022

Talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Työ- ja elinkeinoministeriön vastineen täydennys talousvaliokunnalle kansallisen turvallisuuden ja huoltovarmuuden huomioon ottamisesta kaivoslaissa (he 126/2022 vp) (päivitetty 24.11.2022)

Suojelupoliisin lausunto työ- ja elinkeinoministeriön vastineen täydennykseen

Talousvaliokunta on pyytänyt Suojelupoliisin lausuntoa työ- ja elinkeinoministeriön vastineeseen kansallisen turvallisuuden ja huoltovarmuuden huomioon ottamisesta kaivoslaissa (HE 126/2022 VP). Talousvaliokunta harkitsee sääntelyn täsmentämistä vastineessa esitetyn pohjalta ensisijaisesti siten, että asiaa koskeva päätöksentekovelvollisuus olisi osoitettu työ- ja elinkeinoministeriölle. Talousvaliokunta pyytää Suojelupoliisin arviota tätä koskevasta säätelystä. Talousvaliokunta on pyytänyt Suojelupoliisin arviota myös ehdotetusta kansallisen turvallisuuden määritelmästä ja siitä, kattaako määritelmä riittävällä tavalla asiaan liittyvät eri näkökulmat.

Lausuntonaan Suojelupoliisi esittää kunnioittavasti seuraavaa:

Suojelupoliisi ei ole osallistunut nyt lausuttavana olevan hallituksen esityksen valmisteluun eikä sitä myöskään ole kuultu asian valmistelun aiemmissa vaiheissa. Lausuntopyynnön aikataulu ei mahdollista lausuntopyynnössä esitettyjen kysymysten yksityiskohtaisempaa arviointia.

1. Kansallinen turvallisuus

Suojelupoliisi toteaa pitävänsä perusteltuna ja tärkeänä, että kansallisen turvallisuuden vaarantuminen työ- ja elinkeinoministeriön talousvaliokunnalle antaman vastineen mukaisesti säädetään esteeksi myöntää lupa malminetsintään, kullanhuuhtontaan ja kaivostoimintaan. Samoin Suojelupoliisi pitää tärkeänä säätää, siten kuin ministeriön vastineessa ehdotetaan, kansallisen turvallisuuden vaarantuminen malminetsintäluvan ja määräaikaisen kaivosluvan voimassaolon jatkamisen esteeksi.

Vastineessaan työ- ja elinkeinoministeriö ehdottaa, että kaivoslain 5 §:n 7 kohdaksi otettaisiin kansallisen turvallisuuden määritelmä, jonka mukaan kansallisella turvallisuudella kyseisessä laissa tarkoitetaan maanpuolustusta, huoltovarmuutta, yhteiskunnan kannalta välttämättömän infrastruktuurin toimintaa tai muuta näihin rinnastettavaa kansallista tai yhteiskunnallista etua.

Suojelupoliisi toteaa suhtautuvansa kielteisesti siihen, että kaivoslaissa erikseen säännöstasolla määriteltäisiin kansallisen turvallisuuden käsite. Kyseistä käsitettä käytetään jo vakiintuneesti monissa voimassa olevissa laeissa - muun muassa perustuslaissa, sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa (917/2014), ulkomaalaisten yritysostojen seurannasta

annetussa laissa (172/2012) ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi annetussa laissa (468/2019) – ilman, että käsitteen säännöstäsoista määrittelemistä on pidetty tarpeellisena. Lisäksi eduskunnan käsiteltävänä on tällä hetkellä hallituksen esitys HE 222/2022 vp, jossa eräiden kiinteistöhankintojen luvanvaraisuudesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kansallisen turvallisuuden vaarantuminen jatkossa muodostaisi esteen saada lupa kiinteistön hankinnalle. Kyseisessä hallituksen esityksessä ei ehdoteta, että lakiin sisällytettävä kansallisen turvallisuuden käsite määriteltäisiin lain tasolla. Tämän sijasta käsitteen merkityssisältöä käsitellään hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Suojelupoliisi näkee ilmeisiä ja laajasti kansallisen lainsäädännön sisäiseen johdonmukaisuuteen heijastuvia vaaroja siinä, että kansallisen turvallisuuden käsite nyt kiireellisesti ja ilman huolellista valmistelua määriteltäisiin kaivoslaissa. Esimerkkinä tämän synnyttämistä mahdollisista ristiriidoista eri lakien välillä mainittakoon, että työ- ja elinkeinoministeriön vastineen mukaan kansallisella turvallisuudella tarkoitettaisiin kaivoslaissa muun muassa maanpuolustusta, kun taas eräiden kiinteistöhankintojen luvanvaraisuudesta annetun lain muutosehdotuksen mukaan kansallinen turvallisuus ja maanpuolustus olisivat säännöstäsoilla rinnakkaisia ja hierarkkisesti saman tasoisia käsitteitä.

Edellä sanotusta johtuen Suojelupoliisi katsoo, että kansallinen turvallisuus tulisi työ- ja elinkeinoministeriön ehdotuksen mukaisesti säätää kaivoslaissa tarkoitettujen eräiden lupien myöntämisen esteeksi, mutta kansallista turvallisuutta käsitteenä ei tulisi kyseisessä laissa, eikä etenkin tällä aikataululla, määritellä. Koska kansallisen turvallisuuden vaarantumisen arviointi elää ja sen tuleekin elää ajassa, on riittävää, että kansallisen turvallisuuden käsitteen merkityssisältöä hallituksen esitystä HE 222/2022 vp vastaavasti käsitellään lain esitöissä. Samalla kaivoslainkin osalta tulisi arvioida, olisiko kansallisen turvallisuuden rinnalle syytä nostaa muitakin sellaisia erityisen tärkeitä intressejä, jotka muodostavat esteen luvansaannille. Näin ehdotetaan meneteltävän eräiden kiinteistöhankintojen luvanvaraisuudesta annetun lain muutettavaksi ehdotetussa 5 §:n 1 momentissa (HE 222/2022 vp).

2. Asiantuntijalausunnot

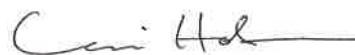
Lupapäätös perustuisi tapauskohtaiseen harkintaan ja kaivosviranomaisen tai työ- ja elinkeinoministeriö veloitettaisiin pyytämään tapauskohtaisesti lausunnot luvan myöntämisen perusteiden kannalta relevanteilta viranomaisilta. Lausuntomenettelyssä viranomaisilla olisi mahdollisuus lausua toimijoista ja lupaviranomaisella tarvittaessa estää ja puuttua toimintaan, joka voi vaikuttaa kansalliseen turvallisuuteen. Lausuntomenettelyn järjestämisen osalta Suojelupoliisi viittaa soveltuvilta osin esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön ulkomaalaisten yritysostojen seurannasta annetun lain (172/2012) lupaharkinnassa toteuttamaan lausuntomenettelyyn.

Suojelupoliisin apulaispäällikkö

Teemu Turunen

Erityisasiantuntija

Lauri Holmström

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi

